

**MILLIY AN'ANAVIY MUSIQA ORQALI MA'NAVIY QADRIYATLARNING
AVLODDAN-AVLODGA UZATILISHI**

Lobar Mo'minova

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

“Milliy qo‘shiqchilik” kafedrasi o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada o‘zbek milliy an’anaviy musiqasining ma’naviy qadriyatlarini avloddan-avlodga uzatishdagi o‘rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda an’anaviy musiqaning estetik hodisa sifatidagi funksiyasidan tashqari, uning tarbiyaviy, axloqiy va madaniy ahamiyati ochib beriladi. Og‘zaki an’ana, ustoz-shogird tizimi hamda musiqa orqali ijtimoiy va ma’naviy xotiraning saqlanish mexanizmlari asoslab beriladi. Shuningdek, milliy musiqa namunalarining shaxs ma’naviyati, axloqiy ong va madaniy identitet shakllanishiga ta’siri yoritiladi. Maqolada zamonaviy sharoitda an’anaviy musiqaning tarbiyaviy imkoniyatlarini saqlab qolish va rivojlantirish masalalari ham muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: milliy an’anaviy musiqa, ma’naviy qadriyatlar, og‘zaki an’ana, ustoz-shogird tizimi, ma’naviy tarbiya, musiqiy meros, madaniy xotira, xalq musiqasi, maqom san’ati.

**ПЕРЕДАЧА ДУХОВНЫХ ЦЕННОСТЕЙ ИЗ ПОКОЛЕНИЯ В ПОКОЛЕНИЕ ЧЕРЕЗ
НАЦИОНАЛЬНУЮ ТРАДИЦИОННУЮ МУЗЫКУ**

Лобар Муминова

Узбекский государственный институт искусства и культуры

Преподаватель кафедры «Национальное пение»

АННОТАЦИЯ

В данной статье научно анализируется роль узбекской национальной традиционной музыки в передаче духовных ценностей из поколения в поколение. Помимо функции традиционной музыки как эстетического явления, исследование выявляет её воспитательное, нравственное и культурное значение. Обосновываются механизмы сохранения социально-духовной памяти посредством устной традиции, системы «учитель-ученик» и музыки. Также подчеркивается влияние национальных музыкальных образцов на формирование личной духовности, нравственного сознания и культурной идентичности. В статье также обсуждаются вопросы сохранения и развития воспитательного потенциала традиционной музыки в современных условиях.

Ключевые слова: национальная традиционная музыка, духовные ценности, устная традиция, система «учитель-ученик», духовное воспитание, музыкальное наследие, культурная память, народная музыка, искусство маком.

**THE TRANSMISSION OF SPIRITUAL VALUES FROM GENERATION TO
GENERATION THROUGH NATIONAL TRADITIONAL MUSIC**

Lobar Mo'minova

Uzbekistan State Institute of Arts and Culture

Lecturer, Department of “National Singing”

ABSTRACT

This article scientifically analyzes the role of Uzbek national traditional music in the transmission of spiritual values from generation to generation. In addition to the function of traditional music as an aesthetic phenomenon, the study reveals its educational, moral and cultural significance. The mechanisms of preservation of social and spiritual memory through oral tradition, the teacher-student system and music are substantiated. The impact of national musical samples on the formation of personal spirituality, moral consciousness and cultural identity is also highlighted. The article also

discusses the issues of preserving and developing the educational potential of traditional music in modern conditions.

Key words: national traditional music, spiritual values, oral tradition, teacher-student system, spiritual education, musical heritage, cultural memory, folk music, maqom art.

KIRISH (INTRODUCTION)

Milliy an'anaviy musiqa har bir xalqning tarixiy xotirasi, estetik tafakkuri va ma'naviy qadriyatlar tizimini mujassam etuvchi murakkab madaniy hodisadir. O'zbek xalqining ko'p asrlik musiqiy merosi – maqomlar, xalq qo'shiqlari, marosim va mavsumiy kuylar – jamiyatda axloqiy me'yorlar, ruhiy barqarorlik va ijtimoiy birdamlikni ta'minlashda muhim rol o'ynab kelgan. An'anaviy musiqa faqat estetik zavq manbai emas, balki ma'naviy tarbiya vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Musiqiy asarlar orqali inson ongiga sabr, kamtarlik, sadoqat, vatanparvarlik, ota-ona va ustozga hurmat kabi qadriyatlar singdiriladi. Ushbu jarayon yozma tizimdan ko'ra og'zaki uzatish mexanizmlariga tayanadi, bu esa musiqaning tirik, moslashuvchan va uzluksiz bo'lishini ta'minlaydi. Mazkur maqolaning maqsadi – milliy an'anaviy musiqa orqali ma'naviy qadriyatlarning avlodlardan avlodga uzatilish mexanizmlarini ilmiy jihatdan tahlil qilish, ushbu jarayonning madaniy, pedagogik va ijtimoiy asoslarini yoritishdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

► *Tavsifiy-tahliliy usul*

Milliy an'anaviy musiqaning mazmuni, shakllari va ma'naviy ahamiyatini izohlash

► *Qiyosiy tahlil*

Xalq musiqasi namunalari orqali ma'naviy qadriyatlarining uzatilish shakllarini solishtirish

► *Pedagogik kuzatuv*

Musiqa orqali tarbiya va ma'naviy ong shakllanish jarayonini tahlil qilish

► *Madaniy-tarixiy yondashuv*

An'anaviy musiqaning jamiyat hayotidagi o'rni va funksiyalarini tarixiy kontekstda ko'rib chiqish

► *Manbaviy baza*

O'zbek va xorijiy musiqashunos olimlarning ilmiy asarlari, darsliklar va monografiyalar

NATIJALAR (RESULTS)

An'anaviy musiqaning ma'naviy mazmuni. O'zbek an'anaviy musiqasi, xususan maqom san'ati, inson ruhiy holatini tarbiyalashga qaratilgan murakkab tizimdir. Maqomlarda ohang, lad va usul orqali ichki muvozanat, sabr va tafakkur holati shakllantiriladi. Y.Rajabiyning ta'kidlashicha, maqom "inson ruhini tarbiyalovchi maktab" vazifasini bajaradi. Xalq qo'shiqlarida esa hayotiy

tajriba, ijtimoiy munosabatlar va axloqiy me'yorlar sodda, ammo ta'sirchan shaklda ifodalanadi. Bu qo'shiqlar kundalik hayot bilan chambarchas bog'liq bo'lgani sababli qadriyatlar tabiiy ravishda ongga singadi. Og'zaki an'ana va ustoz-shogird tizimi. Milliy musiqaning avlodan-avlodga uzatilishida ustoz-shogird an'anasi markaziy o'rin tutadi. Ushbu tizimda bilim faqat texnik ijro bilan cheklanmaydi. Ustoz shogirdga musiqiy madaniyat, sahna odobi, axloqiy mas'uliyat va estetik mezonlarni ham singdiradi. Fitratning fikricha, musiqiy merosning barqarorligi aynan og'zaki uzatish tizimiga bog'liq bo'lib, u milliy tafakkurni saqlab qolishning eng samarali usullaridan biridir.

Musiqqa va tarbiya jarayonining uzviyligi. An'anaviy musiqqa yosh avlod tarbiyasida bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatadi. Allalar orqali bolada ilk emotsional xavfsizlik va ona tiliga muhabbat shakllanadi. Marosim qo'shiqlari orqali esa jamiyat qadriyatlari, ijtimoiy rollar va urf-odatlar ongga singdiriladi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy musiqqa asosida tarbiyalangan yoshlar o'z madaniy ildizlariga nisbatan yuqori darajada mas'uliyat hissiga ega bo'ladi.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

An'anaviy musiqqa orqali ma'naviy qadriyatlarning uzatilishi murakkab va ko'p qatlamli jarayon bo'lib, u bir vaqtning o'zida individual ong, jamoaviy xotira va ijtimoiy tajriba doirasida amalga oshadi. Ushbu jarayonda musiqqa estetik obyekt sifatida emas, balki madaniy kod tashuvchisi sifatida namoyon bo'ladi. Har bir kuy, ashula yoki maqom namunasi o'zida tarixiy tajriba, axloqiy me'yor va ijtimoiy munosabatlar tizimini mujassamlashtiradi. Individual darajada an'anaviy musiqqa shaxsning ichki dunyosiga ta'sir ko'rsatadi. Tinglash va ijro jarayonida insonda sabr, diqqat, ichki intizom va hissiy barqarorlik kabi sifatlar shakllanadi. Musiqaning sekin rivojlanishi, takroriy tuzilmalari va ohangiy muvozanati shaxs ruhiyatida sokinlik va tafakkur holatini yuzaga keltiradi. Bu holat tasodifiy emas, balki an'anaviy musiqaning asrlar davomida shakllangan tarbiyaviy funksiyasi bilan bog'liq. Jamoaviy ong darajasida esa milliy musiqqa umumiy qadriyatlar maydonini hosil qiladi. Marosim, bayram va ijtimoiy yig'inlarda ijro etiladigan musiqqa jamiyat a'zolarini birlashtiruvchi ramziy vosita vazifasini bajaradi. Shu orqali avlodlar o'rtasida uzviylik ta'minlanadi, madaniy xotira uzilmaydi. R.Yunusov ta'kidlaganidek, xalq musiqasi "ijtimoiy xotiraning eshitiladigan shakli" hisoblanadi.

Zamonaviy axborot muhitida ushbu uzatish mexanizmi jiddiy sinovlarga duch kelmoqda. Ommaviy madaniyatning tezkor, soddalashtirilgan va ko'pincha yuzaki mahsulotlari an'anaviy musiqaning chuqur mazmunini siqib chiqarmoqda. Natijada milliy musiqqa ko'pincha sahnaviy yoki dekorativ shaklda qabul qilinib, uning ichki tarbiyaviy mohiyati ikkinchi darajaga tushib qolmoqda. Bu holat musiqqa mazmunining "bo'shashuvi" xavfini kuchaytiradi.

Shunga qaramay, an'anaviy musiqqa o'zining moslashuvchanligi va ichki barqarorligi sababli to'liq yo'qolib ketmayapti. Ustoz-shogird tizimi, oilaviy musiqqa muhiti va professional ta'lim muassasalari orqali ma'naviy meros uzatilishda davom etmoqda. Biroq bu jarayon endi o'z-o'zidan emas, balki ongli madaniy va pedagogik siyosat asosida qo'llab-quvvatlanishi zarur.

Zamonaviy ta'lim tizimida an'anaviy musiqani faqat nazariy fan yoki ijro texnikasi sifatida emas, balki tarbiyaviy va dunyoqarash shakllantiruvchi vosita sifatida joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Musiqqa ta'limi jarayonida uning tarixiy, axloqiy va ma'naviy qatlamlari ochib berilmasa, u faqat shakliy meros darajasida qolib ketadi. Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, ma'naviy tarbiya madaniy merosni anglash orqali shakllanadi, aks holda u mazmunan sustlashadi⁵. Shu bois, an'anaviy musiqqa bilan ishlashda kompleks yondashuv talab etiladi: ijro, tinglash, tahlil va tarbiyaviy izoh bir butun tizim sifatida olib borilishi lozim. Faqat shundagina milliy musiqqa o'zining asosiy vazifasi — ma'naviy qadriyatlarni avlodan-avlodga uzatish funksiyasini to'liq bajaradi.

XULOSA (CONCLUSION)

Milliy an'anaviy musiqa o'zbek xalqining ma'naviy qadriyatlarini avlod-dan-avlodga uzatishda barqaror va tizimli ijtimoiy-madaniy mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, an'anaviy musiqa nafaqat estetik didni shakllantiradi, balki shaxsning axloqiy qarashlari, ruhiy barqarorligi va madaniy o'zligini mustahkamlashda ham muhim omil hisoblanadi. Musiqiy meros orqali jamiyatda sabr, hurmat, jamoaviylik, tarixiy xotira va ma'naviy mas'uliyat kabi qadriyatlar uzluksiz tarzda qayta ishlab chiqiladi va ijtimoiy ongga singdiriladi.

Zamonaviy globallashuv va axborotlashuv sharoitida milliy an'anaviy musiqaning mazmuniy qatlamlarini saqlab qolish masalasi alohida dolzarblik kasb etmoqda. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, agar an'anaviy musiqa faqat sahnaviy yoki formal madaniy atribut sifatida talqin qilinsa, uning tarbiyaviy va ma'naviy funksiyalari zaiflashadi. Shu bois, milliy musiqani faqat ijro san'ati emas, balki ma'naviy-tarbiyaviy tizim sifatida ko'rish zarur.

An'anaviy musiqa ta'limining dolzarb yo'nalishlari

Ushbu nuqtai nazardan quyidagi dolzarb yo'nalishlar muhim ahamiyatga ega:

- an'anaviy musiqani umumta'lim va oliy ta'lim tizimiga tarbiyaviy komponent bilan integratsiya qilish;
- musiqa ta'limida ustoz-shogird an'anasining ma'naviy mazmunini saqlagan holda zamonaviy metodlar bilan uyg'unlashtirish;
- an'anaviy musiqani o'rganishda faqat texnik ijroga emas, balki uning tarixiy, axloqiy va falsafiy qatlamlarini ochib berishga e'tibor qaratish;
- milliy musiqiy merosni ilmiy tadqiq etish, tizimlashtirish va ommalashtirish orqali yosh avlod ongida madaniy xotirani mustahkamlash.

Xulosa qilib aytganda, milliy an'anaviy musiqa o'zbek jamiyatining ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi muhim resurs bo'lib, uni saqlash va rivojlantirish davlat siyosati, ta'lim tizimi va ilmiy tadqiqotlar o'rtasidagi uzviy hamkorlik asosida amalga oshirilishi lozim. Faqat shu holdagina an'anaviy musiqa shakliy meros darajasidan chiqib, jamiyatning tirik ma'naviy kuchi sifatida o'z funksiyasini to'liq bajaradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Fitrat A. O‘zbek klassik musiqasi va uning tarixi. – Toshkent: Fan, 1993. – 186 b.
2. Rajabiy Y. Maqom asoslari. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi adabiyot va san’at nashriyoti, 1963. – 320 b.
3. Yunusov R. O‘zbek xalq musiqasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 1981. – 244 b.
4. Jabborov A. Maqom va zamon. – Toshkent: San’at, 2010. – 256 b.
5. Lobar, M. M. (2024). KOMMUNA ISMOILOVA IJODIDA AN’ANAVIYLIK. *Interpretation and researches*, 2(21), 102-106.
6. Mo‘Minova, L. R. (2023). KOMMUNA ISMOILOVA BASTAKORLAR BILAN HAMKORLIK AN’ANALARI. *Oriental Art and Culture*, 4(2), 868-873.
7. Ermanova, D. (2024). ABOUT MUSIC CULTURE AND PIANO. *Modern Science and Research*, 3(10), 76-79.
8. Dauletbek, A., & Dilafruz, E. (2025). THE IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL MASTERY IN TEACHING VARIETY PERFORMANCE TO STUDENTS. *SHOKH LIBRARY*.
9. Ermanova, D. (2025). FORTEPIANODA ESITIW QÁBILETIN RAWAJLANDIWDIŃ ÁHMIYETI. *Modern Science and Research*, 4(2), 188-190.
10. Ermanova, D. (2025). BOSHLANG‘ICH FORTEPIANO TA‘LIMI VA FORTEPIANO CHALISHNING DASTLABKI BOSQICHI. *Inter education & global study*, (2), 582-592.
11. Dilafruz, E. (2025). THE IMPORTANCE OF PSYCHOLOGICAL READINESS OF THE STUDENT IN THE PROCESS OF PIANO PRACTICE. *AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE*, 3(11), 115-123.
12. Alfiya, Q. (2023). Milliy Musiqa San’ati Va Yoshlar Tarbiyasi. *Journal of Creativity in Art and Design*, 1, 16-20.
13. Nazarbaevna, Q. A., & Serjanovich, K. S. (2024). The Importance of Scenario in Cultural Events. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4, 259-262.
14. Nazarbaevna, Q. A., & Saliyevna, Y. Z. (2025). SPECIFIC FEATURES AND CHALLENGES OF TEACHING AMATEUR CHOREOGRAPHY TO STUDENTS. *AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE*, 3(10), 95-103.
15. Rahima, Y. (2023). The Role and Significance of Changes Into the Constitution in Personnel Training in the New Uzbekistan. *Central Asian Journal of Theoretical and Applied Science*, 4(5), 185-188.
16. Yusupova, R. (2021). The physical and spiritual well-being of the younger generation in the destiny of the nation.
17. Yusupova, R. (2025). FIVE INITIATIVES–OPPORTUNITIES FOR CREATIVE YOUTH. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(1), 821-824.
18. Kasimovna, Y. R. (2024). THE ROLE OF CULTURE AND ART IN RAISING SPIRITUAL AND EDUCATIONAL IMMUNITY IN YOUTH. *AMERICAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE*, 2(4), 119-123.
19. QOLQANATOV, A. (2023). “O ‘ZBEKKONSERT” DAVLAT MUASSASASI FAOLIYATI: TADQIQOT VA TAHLIL. *TA‘LIM VA INNOVATION TADQIQOTLAR*, 12, 8-14.
20. Kolkanatov, A. (2023). IFTIKHORI TIMSOLI TUMOR BRANCH. *JOURNAL OF HEALTHCARE AND LIFE-SCIENCE RESEARCH*, 2, 67-69.
21. QOLQANATOV, A. (2024). MA‘DANIYAT VAZIRLIGI VA MADANIYAT MARKAZLARI: TARIXIY TARAQQIYOT JARAYONLARIDAN. *News of UzMU journal*, 1(1), 1.

22. Nazarbai, K. A. (2023). NEW VOICE IN UZBEK DIRECTION. *Journal of Innovation, Creativity and Art*, 2, 65-70.
23. Kalkanatov, A. (2023). PROFESSIONAL QUALIFICATION OF THE MANAGER IN THE CULTURAL FIELD. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, 2, 19-23.
24. Kalkanatov, A. (2023). THE IMPORTANCE OF MANAGING THE PARTICIPATION OF CULTURAL AND ART INSTITUTIONS AND ORGANIZATIONS IN CULTURAL ACTIVITIES. *Journal of Innovation, Creativity and Art*, 2, 7-10.
25. Nazarbaevich, Q. A. (2025). FORMATION OF THEORY AND PRACTICE OF CREATIVE ENTREPRENEURSHIP IN THE FIELD OF CULTURE AND ART. *SHOKH LIBRARY*, 1(13).
26. Yusupalieva, D. K. (2020). Development of mutually beneficial cooperation of Uzbekistan within the SCO. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 5(85), 901-903.
27. Yusupalieva, D. K., & Sodirzhonov, M. M. (2017). Mass media in Uzbekistan: development trends, dynamics and prospects. *Modern Science*, (1), 23-25.
28. Yusupalieva, D. K. (2020). Political role of television in the development of national ideology. *ISJ Theoretical & Applied Science*, 6(86), 665-667.